

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АВТОМОБІЛЬНО-ДОРОЖНІЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник ректора

проф. _____ І.П. Гладкий

« ____ » _____ 2011 р.

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

з дисципліни «Управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємства»
(за вимогами кредитно-модульної системи навчання)

Робоча навчальна програма складена к.в.н., доцентом кафедри міжнародної економіки Бабич А.П. на основі освітньо-професійної програми для галузі знань 0305 «Економіка та підприємництво» та навчального плану спеціальності 7.03050301 «Міжнародна економіка». Освітньо-кваліфікаційний рівень –«спеціаліст».

Професор кафедри Стратегічного менеджменту
Харківського регіонального інституту державного
Управління НАДУ при Президенті України
кандидат економічних наук, професор

К.І. Мельникова

Робоча навчальна програма розглянута та ухвалена кафедрою
Міжнародної економіки
(протокол № 1/140 від «29» серпня 2011 р.)

Завідуючий кафедрою
доктор економічних наук, професор

Д.В.Бабич

Схвалено Радою (методичною комісією) факультету Управління та
бізнесу
(протокол № _____ від «_____» _____ 2011 р.)

Голова Ради (методичної комісії)
факультету Управління та бізнесу
доктор економічних наук, професор

І.А.Дмитрієв

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Опис навчальної дисципліни

« Управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємства» (системний змістовий модуль)

Характеристика обсягів підготовки	Характеристика лекційного потоку	Характеристика навчального процесу
Загальний обсяг – 3 кредитів Усього годин – 108 год. Усього змістових модулів – 13. Усього блоків змістових модулів – 3. Усього залікових модулів – 3. Один змістовий модуль – 4-10 год. Один заліковий модуль – 36 год. Усього аудиторних годин на тиждень – 2 (лекцій – 1 год., практ. занять – 1 год).	Галузь знань 0305 «Економіка та підприємництво». Спеціальність 7.03050301 «Міжнародна економіка» Освітньо-кваліфікаційний рівень – спеціаліст. Кількість навчальних груп у потоці – 1. Лектор, відповідальний за курс – доцент Бабич Анатолій Петрович.	Навчальна дисципліна – обов’язкова Рік підготовки – 5. Семестр навчання – 9. Кількість годин: лекцій – 24; практичних занять - 24 самостійних робіт студентів (СРС) – 60. Модульний контроль (види контролю: усне опитування в ході лекцій, рішення розрахункових та ситуаційних завдань, модульні тестові завдання, захист рефератів). Підсумковий контроль: інтегрований іспит.

Предметом навчальної дисципліни є взаємовідносини суб’єктів зовнішньоекономічних зв’язків у процесі інтернаціоналізації діяльності підприємства.

2. Мета та завдання

Мета викладання дисципліни є формування системи знань і практичних навичок управління зовнішньоекономічною діяльністю українських підприємств.

Завдання викладання дисципліни:

вивчення системи управління зовнішньоекономічною діяльністю в Україні;
вивчення організації науково-технічного та виробничого кооперування;
вивчення методів проведення експортно-імпортних, інвестиційних і валютно-розрахункових операцій;
набуття навичок аналізу ефективності зовнішньоекономічною діяльністю підприємства.

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

Знати: принципи менеджменту зовнішньоекономічної діяльності підприємств з урахуванням культурологічних факторів, маркетингового механізму організації, регулювання, планування та управління зовнішньоекономічною діяльністю вітчизняних підприємств;

Вміти: аналізувати і оцінювати зовнішньоекономічну діяльність підприємства з точки зору правових та фінансових аспектів її здійснення;

Мати уявлення: щодо тенденцій розвитку міжнародних зв'язків українських підприємств.

3. Зміст навчальної дисципліни

Вступ

Місце дисципліни в системі економічних наук. Вступ до дисципліни управління зовнішньоекономічною діяльністю. Структура курсу. Теоретико - методичні особливості навчального процесу з дисципліни «Управління зовнішньоекономічною діяльністю». Організаційно-методичні рекомендації щодо самостійної роботи студентів. Контроль знань і умінь за дисципліну. Література.

Блок змістових модулів (розділ) 1

СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ УПРАВЛІННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Змістовий модуль (тема) 1

Система управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємства.

Сутність та принципи зовнішньоекономічної діяльності підприємства. Основні суб'єкти та види зовнішньоекономічної діяльності. Право суб'єктів господарювання на здійснення зовнішньоекономічної діяльності. Характерні риси сучасної системи управління зовнішньоекономічною діяльністю.

Змістовий модуль (тема) 2

Інструменти регулювання зовнішньоекономічної діяльності

Сутність митного регулювання ЗЕД. Принципи митного регулювання. Види і методи здійснення митного контролю. Характеристика митних режимів. Нетарифні методи регулювання, їх класифікація і характеристика. Механізм впливу нетарифних засобів на економіку країни. Інструменти нетарифного регулювання.

Змістовий модуль (тема) 3

Організація і техніка експортно-імпортних операцій

Зміст і особливості здійснення підприємствами зовнішньоекономічних торгівельних операцій. Митне оформлення експортних та імпортних операцій. Зміст та особливості здійснення підприємствами зовнішньоекономічних операцій з надання послуг.

Змістовий модуль (тема) 4
Основні завдання для самостійної роботи студентів за змістовими модулями 1,2,3.

1. Сутність та принципи зовнішньоекономічної діяльності підприємства.
2. Основні суб'єкти та види зовнішньоекономічної діяльності..
3. Характерні риси сучасної системи управління зовнішньоекономічною діяльністю
4. Митно- тарифні методи регулювання ЗЕД.
5. Етапи укладання зовнішньоекономічного договору купівлі-продажу.
6. Нетарифні методи регулювання ЗЕД.
7. Зміст і особливості здійснення підприємствами зовнішньоекономічних торговельних операцій.
8. Митне оформлення експортних та імпорتنих операцій.
9. Зміст та особливості здійснення підприємствами зовнішньоекономічних операцій з надання послуг.

Теми рефератів.

1. Основні тенденції розвитку зовнішньоекономічної діяльності
2. Торгово-економічні центри світової торгівлі
3. Діяльність Всесвітньої торгової організації (ГАТТ/ВТО)
4. Офшорний бізнес
5. Особливості зовнішньоекономічної діяльності розвинутих країн
6. Тарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності
7. Нетарифні заходи регулювання зовнішньої торгівлі
8. Форми стимулювання експорту

Модульний контроль знань за змістовими модулями 1,2,3 (заліковий модуль №1) здійснюється у формі модульного тестування, усного опитування в ході лекцій, рішення розрахункових та ситуаційних завдань, захисту рефератів .

Блок змістових модулів (розділ) 2
СИСТЕМА ВАЛЮТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ
ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ. КОНТРАКТ ЯК
ІНСТРУМЕНТ РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ

Змістовий модуль (тема) 5
Валютне регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні .

Сутність, основні принципи та інструменти валютного регулювання. Поняття валютної політики держави та її складові. Об'єкти та суб'єкти валютного регулювання. Валюти, валютний курс, валютні цінності. Порядок придбання і використання валюти, здійснення розрахунків в іноземній валюті. Система валютного контролю. Види валютних операцій. Обмеження щодо перевезення та пересилання валютних цінностей. Українська міжбанківська валютна біржа та її функції. Механізм проведення торгів іноземною валютою. Література: [13-15,19-22,24-26,32-34,37-38,43].

Змістовий модуль (тема) 6

Зовнішньоекономічний контракт як інструмент регулювання ЗЕД

Умови контракту: обов'язкові та додаткові. Зміст і характеристика основних умов контракту. Преамбула, Предмет контракту, Кількість і якість товару в контракті. Базисні умови поставки. Термін і дата постачання. Пакування і маркування. Валютні та фінансові умови зовнішньоекономічних контрактів. Валюта ціни і валюта продажу. Умови перерахунку валюти ціни у валюту продажу. Гарантії та технічне обслуговування. Порядок приймання товару. Рекламації і санкції. Арбітраж. Форс – мажорні обставини. Інші умови.

Змістовий модуль (тема)7

Ціноутворення в контрактній діяльності підприємства

Зовнішньоторговельна ціна: сутність, поняття, функції, класифікація зовнішньоторговельних цін. Цінова політика підприємства, обґрунтування зовнішньоторговельних цін. Принципи визначення світових цін. Трансферні ціни: сутність. функції. Особливості трансферного ціноутворення. Ціноутворення в електронній торгівлі. Специфіка формування цін на сировинні товари, готові вироби. Етапи формування контрактної фіни. Рівень ціни, базис ціни, одиниці виміру ціни. Способи фіксації ціни. Цінові надбавки і знижки.

Змістовий модуль (тема) 8

Основні завдання для самостійної роботи студентів за змістовими модулями 5,6,7.

1. Валютне регулювання в системі управління ЗЕД.
2. Економічні інструменти валютного регулювання.
3. Сутність, типи і види зовнішньоекономічних контрактів.
4. Структура зовнішньоекономічних контрактів
5. Економічна ефективність зовнішньоекономічних контрактів.
6. Ціна як базова умова зовнішньоекономічних контрактів
7. Методи та прийоми формування ціни зовнішньоекономічного контракту.

Теми рефератів.

1. Принципи та інструменти валютного регулювання
2. Механізм проведення торгівлі валютою.
3. Порядок укладення міжнародних контрактів.
4. Особливості дослідження міжнародного ринку в контрактній діяльності.

Модульний контроль знань за змістовими модулями 5,6,7 (заліковий модуль №2) здійснюється у формі модульного тестування, усного опитування в ході лекцій, рішення розрахункових та ситуаційних завдань, захисту рефератів .

Блок змістових модулів (розділ) 3 УПРАВЛІННЯ МІЖНАРОДНИМИ ВАЛЮТНИМИ І ІНВЕСТИЦІЙНИМИ ОПЕРАЦІЯМИ

Змістовий модуль (тема) 9

Валютні операції та їх регулювання.

Розрахунки по зовнішньоекономічній діяльності підприємства. Валютно-фінансові умови зовнішньоторговельних контрактів. Валютно-фінансові умови при здійсненні операцій, що мають ознаки кредитування. Відповідальність за порушення валютного законодавства України.

Змістовий модуль (тема) 10

Технологія міжнародних інвестиційних операцій.

Міжнародні інвестиційні фонди та програми. Кредитування зовнішньоекономічної діяльності. Страхування зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

Змістовий модуль (тема) 11)

Діяльність підприємств з іноземними інвестиціями.

Інвестиційні процеси в зовнішньоекономічній діяльності підприємства. Зовнішньоекономічна діяльність спільних підприємств.

Змістовий модуль (тема) 12

Специфіка зовнішньоекономічної діяльності у вільних економічних зонах.

Спеціальні (вільні) економічні зони (ВЕЗ). Класифікація ВЕЗ. Оподаткування та валютний механізм у ВЕЗ. Спеціальні правові режими торгівлі, товарообігу.

Змістовий модуль (тема) 13

Основні завдання для самостійної роботи студентів за змістовими модулями 9,10,11,12

1. Валютні операції в зовнішньоекономічній діяльності підприємства
2. Міжнародні валютні розрахунки .
3. Відповідальність за порушення валютного законодавства України
4. Валютно-фінансові умови зовнішньоторговельних контрактів
5. Міжнародні інвестиційні фонди та програми.
6. Кредитування зовнішньоекономічної діяльності.
7. Страхування зовнішньоекономічної діяльності підприємства.
8. Інвестиційні процеси в зовнішньоекономічній діяльності підприємства.
9. Зовнішньоекономічна діяльність спільних підприємств.
10. Спеціальні (вільні) економічні зони (ВЕЗ).
11. Класифікація вільних економічних зон.
12. Оподаткування та валютний механізм у вільних економічних зонах.
13. Спеціальні правові режими торгівлі, товарообігу у вільних економічних зонах.

Теми рефератів.

1. Особливості ціноутворення на зовнішньому ринку
2. Ціни на науково-технічну продукцію та інженерно-консультаційні послуги
3. Визначення ціни ліцензії
4. Класифікація міжнародних комерційних операцій
5. Зовнішньоторгові операції купівлі-продажу товарів
6. Зовнішньоторгові операції купівлі-продажу послуг
7. Зовнішньоторгові операції купівлі-продажу науково-технічної продукції

Модульний контроль знань за змістовими модулями 9,10,11,12 (заліковий модуль №3) здійснюється у формі модульного тестування, усного опитування в ході лекцій, рішення розрахункових та ситуаційних завдань, захисту рефератів.

Заключення

Засвоєння студентами теоретичних та науково-практичних основ курсу «Управління зовнішньоекономічною діяльністю» має велике значення для практичної діяльності майбутніх фахівців з міжнародної економіки, оскільки дає змогу підвищувати ефективність економічних структур на міжнародному рівні, правильно вирішувати проблеми управління зовнішньоекономічної діяльності підприємства

4. Розподіл змістових модулів за видами занять (за годинами та кредитами)

Таблиця 4.1

Назва змістовного модуля	Усього на змістовний модуль (год./кред.)	Лекції (год.)	Практичні заняття (год.)	СРС (год.)
Блок змістових модулів (розділ) 1 СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ УПРАВЛІННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА				
Змістовий модуль (тема) 1. Система управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємства.	10/0,28	2	4	4
Змістовий модуль (тема) 2. Інструменти регулювання зовнішньоекономічної діяльності	14/0,38	2	4	8
Змістовий модуль (тема) 3. Організація і техніка експортно-імпортних операцій	6/0,17	2	-	4
Змістовий модуль (тема) 4. Основні завдання для СРС за змістовими модулями 1,2,3.	6/0,17	-	-	6
Усього за блоком змістових модулів (розділом)1	36/1,0	6	8	22
Блок змістових модулів (розділ) 2 СИСТЕМА ВАЛЮТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ. КОНТРАКТ ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ				
Змістовий модуль (тема) 5. Валютне регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні	8/0,22	2	2	4
Змістовий модуль (тема) 6. Зовнішньоекономічний контракт як інструмент регулювання ЗЕД	8/0,22	2	2	4
Змістовий модуль (тема) 7. Ціноутворення в контрактній діяльності підприємства	14/0,38	2	4	8
Змістовий модуль (тема) 8. Основні завдання для СРС за змістовими модулями 5,6,7.	6/0,17	-	-	6
Усього за блоком змістових модулів (розділом)2	36/1,0	6	8	22
Блок змістових модулів (розділ) 3 УПРАВЛІННЯ МІЖНАРОДНИМИ ВАЛЮТНИМИ І ІНВЕСТИЦІЙНИМИ ОПЕРАЦІЯМИ				
Змістовий модуль (тема) 9. Валютні операції та їх регулювання.	4/0,12	2	-	2
Змістовий модуль (тема) 10. Технологія міжнародних інвестиційних операцій.	12/0,28	4	4	4
Змістовий модуль (тема) 11. Діяльність підприємств з іноземними інвестиціями.	8/0,22	4	-	4
Змістовий модуль (тема) 12. Специфіка зовнішньоекономічної діяльності у вільних економічних зонах	8/0,22	2	4	2
Змістовий модуль (тема) 13. Основні завдання для СРС за змістовими модулями 9,10,11,12	4/0,12	-	-	4
Усього за блоком змістових модулів (розділом)3	36/ 1,0	12	8	16
Усього	108/3	24	24	60

Перелік тем практичних занять

Таблиця 4.2

№ практичного заняття	Змістовий модуль №	Назва практичних занять	Кількість годин	Обсяг навчального матеріалу (кредити)
1	1	Управління ЗЕД: сутність, механізм регулювання	4	0,12
2	2.	Аналіз інструментів регулювання ЗЕД	4	0,12
3	5	Економічні та валютні важелі зовнішньоекономічних відносин.	2	0,056
4	6	Контрактна діяльність у зовнішньоекономічних відносинах.	2	0,056
5	7	Методи і прийоми формування ціни в міжнародних контрактах	4	0,12
6	9	Інвестиційні процеси у зовнішньоекономічній діяльності підприємства	4	0,12
7	12	Підприємство у спеціальних правових режимах зовнішньоекономічної діяльності.	4	0,12
		ЗАГАЛОМ	24	0,64

5. Система оцінювання навчання студента (залікові модулі)

№	Зміст навчального матеріалу	Кількість годин	Обсяг трудовитрат студента (кредитів)	Форма Контролю знань	Шкала оцінювання знань студента
1	Перший заліковий модуль за змістовними модулями 1,2,3.	36	1,0	Модульний контроль: тестування, усне опитування, реферати, рішення завдань	(1...100)
2	Другий заліковий модуль за змістовними модулями 5,6,7.	36	1,0	Модульний контроль: тестування, усне опитування, реферати, рішення завдань	(1...100)
3	Третій заліковий модуль за змістовними модулями 9,10,11,12	36	1,0	Модульний контроль: тестування, усне опитування, реферати, рішення завдань	(1...100)
Усього		108	3		(1...100)

6. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

Індивідуальне навчально-дослідне завдання не передбачено навчальним планом підготовки фахівців за напрямом підготовки Міжнародна економіка..

7. Види, форми та методи навчання

Лекції, практичні заняття, консультації, самостійна робота студентів згідно розподілу змістових модулів за видами занять (за годинами та кредитами).

8. Шкала оцінки знань студентів (за кожний заліковий модуль)

За шкалою ECTS	За національною шкалою	За шкалою навчального закладу
A	Відмінно	90 – 100
BC	Добре	75 – 89
DE	Задовільно	60 – 74
FX	Незадовільно з можливістю повторного складання	35 – 59
F	Незадовільно з обов'язковим повторним курсом	1 – 34

Примітка: згідно з наказом МОН України від 30.12.05 р. № 774, підсумкова оцінка Знань з навчальної дисципліни визначається як середньозважена результатів засвоєння окремих залікових модулів в інтервалі (1...100) балів

9. Методичне забезпечення

Навчально-методичні матеріали кафедри з дисципліни, які знаходяться на освітньому порталі ХНАДУ.

Навчально-методичні матеріали (навчальні посібники, навчальні програми, плани семінарських занять, тематика рефератів, матеріали для самостійної роботи студентів, списки рекомендованої літератури), що представлені на кафедрі.

Адреси рекомендованих Internet-сайтів:

<http://www.ukrstat.gov.ua>

<http://www.bank.gov.ua>

<http://www.minfin.gov.ua>

<http://news.finance.ua>

<http://rada.gov.ua>

<http://www.encyclopediaofukraine.com>

10. Література, що рекомендована для самостійної роботи студентів

1. Вільні економічні зони : світовий досвід і українська практика: Навч. посіб. / За ред. І.Ю. Сіваченка. – К.: ЦНЛ, 2004. – 488с.

2. Внешнеэкономическая деятельность предприятия: Учебник для вузов / Под ред. Л.Е. Стровского, С.К. Казанцева, Е.А. Парашина и др. – 2-е изд. – М: ЮНИТИ, 1999. – 823с.
3. Внешнеэкономическая деятельность предприятия: Учебник для вузов / Под ред. Р.И. Хасбулатова, В.М. Попова. – М.: Междунар. отношения, 2001. – 544с.
4. Данілов О.Д., Пернарівський О.В. Міжнародні розрахунки та валютний контроль: Навч. посіб. – Ірпінь: Академія ДПС України, 2002. – 181с.
5. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: Навч. посіб.; 2-ге видан., перероб. та доп. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 792с.
6. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств: Підручник для вузів / І.В. Багрова, Н.І. Редіна, В.Є. Власюк, О.О. Гетьман; За ред. проф. І.В. Багрової. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 580с.
7. Зовнішньоекономічна діяльність: Підручник / За ред. Ю.Г. Козака – Одеса: Астропринт, 2001. – 200с.
8. Кириченко О., Кавас І. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності. – К.: Фінансист, 2000. – 653с.
9. Солошенко Л. Зовнішньоекономічна діяльність: організація та документальне оформлення. – Х.: Фактор. 2001. – 176с.
10. Управління зовнішньоекономічною діяльністю: Навч. посіб. / За заг. ред. А.І. Кредісова. – К.: ТОВ ВІРА-Р, 1998. – 448с.

Узгодження з іншими дисциплінами навчального плану

Дисципліна	Викладач	Підпис

Укладач:
доцент кафедри
міжнародної економіки

Бабич Анатолій Петрович